

11.1.2023

VN/11293/2022

LAUSUNTOYHTEENVETO

Valtioneuvoston asetus Suomen ilmastopaneelista

Sisällys

1. Johdanto	1
2. Lausuntopyyntö ja lausunnonantajat	1
3. Tiivistelmä	2
4. Yksityiskohtainen palaute	2
4.1 Kokoonpano (1 §)	2
4.2 Asettaminen (2 §)	3
4.3 Toiminta (3 §)	3
4.4 Jäsenen toimikausi (4 §)	4
4.5 Palkkiot (5 §)	4
4.6 Muut huomiot (6 §)	5
Liite 1: Lausunnonantajat	5
Liite 2: Lausuntopyynnön jakelu	5

1. Johdanto

Ilmastolain (423/2022) nojalla on tarkoitus säätää uusi valtioneuvoston asetus Suomen ilmastopaneelista. Asetuksella täsmennettäisiin ilmastolain 20 §:n sääntelyä Suomen ilmastopaneelista. Asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä Suomen ilmastopaneelin kokoonpanosta, asettamisesta, toiminnasta, jäsenen toimikaudesta sekä palkkioista.

Lausuntoyhteenveto on valmisteltu virkatyönä ympäristöministeriössä.

2. Lausuntopyyntö ja lausunnonantajat

Ympäristöministeriö lähetti asetusluonnoksen lausuntokierrokselle 28.10.2022. Lausuntokierros päättyi 9.12.2022. Ympäristöministeriö pyysi lausuntoa yhteensä 62 eri taholta. Myös muut kuin lausuntopyynnön jakelussa mainitut tahot saivat antaa lausuntonsa. Lausunnon antoi yhteensä 14 tahoa, joista pääosa (11) toimitti lausuntonsa lausuntopalvelu.fi –palvelun kautta. Lausunnonantajista 3 ilmoitti, ettei heillä ole esitysluonnokseen lausuttavaa (Luonnonvarakeskus, Maanmittauslaitos, Poliisiammattikorkeakoulu). Kaikki lausunnot ovat julkisia ja löytyvät osoitteesta <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=838a6cf2-b7e6-4b9e-928c-696867cc94db>.

3. Tiivistelmä

Lausunnonantajat suhtautuivat myönteisesti tai neutraalisti asetusalunokseen. Kriittisiä huomioita herätti erityisesti 2 §:ssä ehdotettu tieteenalojen luettelo. Lausunnonantajien mukaan tulevaisuuden osaamistarpeita ei välttämättä osata ennustaa, ja siksi suppea luettelo sopii huonosti asetukseen. Jäsenten ja puheenjohtajan toimikausien rajaamiseen liittyen tuli myös kommentteja usealta lausunnonantajalta. Muutama lausunnonantaja kannatti vaihtoehtoa, jossa toimikausien enimmäismäärään jätettäisiin enemmän harkinnanvaraa. Teknisinä kysymyksinä erityisesti palkkioita koskeva sääntely ja etäkokousten päätösvaltaisuuden turvaaminen herättivät huomioita.

4. Yksityiskohtainen palaute

4.1 Kokoonpano (1 §)

Lausunnonantajat suhtautuivat ehdotettuun jäsenmäärään neutraalisti tai myönteisesti. Suomen ilmastopaneeli totesi lausunnossaan, että se on kokenut nykyisen ilmastopaneelin kokoonpanon toimivaksi.

Kaksi lausunnonantajaa otti kantaa ehdotettuun vaatimukseen siitä, että puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan olisi oltava palvelussuhteessa yliopistoon tai tutkimuslaitokseen. Maa- ja metsätalousministeriö näki, että asetuksessa tulisi täsmentää, mitä puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan palvelussuhteella yliopistoon tai tutkimuslaitokseen käytännössä tarkoitetaan. Ministeriö esitti lisäksi kysymyksen siitä, voisiko emeritus- tai emeritaprofessori tulla valituksi puheenjohtajistoon. Edelleen maa- ja metsätalousministeriö totesi, että olisi tarvetta harkita ja perustella syitä sille, miksi puheenjohtajan ja erityisesti varapuheenjohtajien valinta rajattaisiin henkilöihin, jotka ovat palvelussuhteessa yliopistoon tai tutkimuslaitokseen. Turun ammattikorkeakoulu puolestaan ehdotti, että kyseisessä säännöksessä mainittaisiin myös ammattikorkeakoulut.

Moni lausunnonantaja näki säännösehdotuksen tieteenalojen edustuksesta epäonnistuneena. Nähtiin epäselvänä, miksi juuri luonnontiede, oikeustiede ja taloustiede mainittaisiin. Suomen ilmastopaneeli, Ilmatieteen laitos, Suomen ympäristökeskus, Helsingin yliopisto ja Turun ammattikorkeakoulu näkivät, että asetuksessa ei ole tarpeen säätää tarkkaa listaa edustettavista tieteenaloista. Lausunnonantajien mukaan tulevaisuuden osaamistarpeita ei välttämättä osata ennustaa, ja paneelin kokoonpanossa pitää turvata monipuolinen tieteellinen asiantuntemus. Myös maa- ja metsätalousministeriö totesi, että nykyinen kirjaus on liian suppea. Suomen ilmastopaneeli ehdotti, että säännös voisi kuulua seuraavasti: *"Ilmastopaneelissa on oltava korkeatasoista ja monialaista tieteellistä asiantuntemusta tieteenaloilta, joilla tutkitaan ilmastonmuutoksen hillintään ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen läheisesti liittyviä sektoreita ja ilmiöitä."* Suomen ympäristökeskus ehdotti vastaavanlaista kirjausta. Helsingin yliopisto puolestaan ehdotti seuraavaa muotoilua: *"Ilmastopaneelissa on oltava riittävän laaja-alainen ja monipuolinen tieteellinen asiantuntemus"*.

Lausunnonantajilta tuli myös ehdotuksia tieteenaloja koskevan listauksen täydentämiseksi. Liikenne- ja viestintäministeriö totesi, että ilmastopaneelin asettamisessa tulisi huomioida myös kansallisen liikennepolitiikan asiantuntemus. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos esitti lausunnossaan, että ilmastonmuutoksen hillinnän ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen läheisesti liittyvien sektoreiden joukossa tulisi mainita myös sosiaali- ja terveyssektori. Amnesty International Suomen osasto puolestaan korosti, että paneelissa olisi hyvä olla ihmisoikeusasiantuntemusta. Turun ammattikorkeakoulun lausunnossa esitettiin työelämäpohjaisen asiantuntemuksen sisällyttämistä säännökseen.

Työ- ja elinkeinoministeriö nosti lausunnossaan esiin kysymyksen korkeatasoisen tieteellisen asiantuntemuksen määrittelystä. Ministeriö katsoi, että esityksen perusteluissa voisi läpinäkyvyyden kannalta olla perusteltua avata tarkemmin, miten korkeatasoinen asiantuntijuus arvioidaan. Työ- ja elinkeinoministeriö esitti, että tohtorin tutkinto lienee vähimmäisvaatimus ja muilta osin asiantuntijuutta voisi arvioida esimerkiksi tieteellisten meriittien ja oman aihepiirin tutkimuksen kautta. Samoin Suomen ilmastopaneeli ja Turun ammattikorkeakoulu katsoivat, että pelkkä tohtorin tutkinto ei riitä määrittämään korkeatasoista tieteellistä asiantuntemusta, vaan perusteluosioon olisi hyvä täydentää, että valittavalla jäsenellä on julkaisutoiminnan laajuuden ja laadun perusteella riittävä tieteellinen asiantuntemus yhdeltä tai useammalta tieteenalalta, jolla tutkitaan ilmastomuutoksen hillintään ja ilmastomuutokseen sopeutumiseen läheisesti liittyviä sektoreita ja ilmiöitä.

4.2 Asettaminen (2 §)

Asettamista koskevaa säännösehdotusta kommentoitiin niukasti. Maa- ja metsätalousministeriö otti kantaa siihen, miltä tahoilta pyydetään ehdotuksia paneelin jäseniksi. Ministeriö esitti harkittavaksi, että ehdotuksia pyydetäisiin yliopistojen, valtion tutkimuslaitosten ja ammattikorkeakoulujen lisäksi myös muilta tutkimusorganisaatioilta. Työ- ja elinkeinoministeriö puolestaan otti kantaa siihen, mihin pykälään varapuheenjohtajien valintaa koskeva säännös kuuluu. Ministeriön lausunnon mukaan säännös kuuluisi 3 §:ään, jossa säädetään ilmastopaneelin toiminnasta, mikäli ilmastopaneeli valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajat. Työ- ja elinkeinoministeriö totesi, että ilmastopaneeli ei voi valita varapuheenjohtajia ennen kuin ilmastopaneeli on asetettu. Vaihtoehtoisesti valtioneuvoston tulisi asettaa varapuheenjohtajat.

4.3 Toiminta (3 §)

Moni lausunnonantaja otti kantaa säännösehdotukseen ilmastopaneelin päätösvaltaisuudesta. Oikeusministeriö totesi, että mikäli ilmastopaneelissa halutaan mahdollistaa myös etäkokoukset, yksiselitteisempää olisi säätää ”päätöksentekoon osallistumisesta” kuin ”läsnä olemisesta”. Myös Suomen ilmastopaneeli, maa- ja metsätalousministeriö, Ilmatieteen laitos sekä Turun ammattikorkeakoulu kiinnittivät huomiota siihen, että säännöksessä tulisi huomioida etä- ja hybridikokousten päätösvaltaisuus.

Erityisesti maa- ja metsätalousministeriö kommentoi lausunnossaan tiedesihteeristöön liittyviä seikkoja. Maa- ja metsätalousministeriö esitti harkittavaksi, onko tarkoituksenmukaista mainita tiedesihteeristö käsiteltävänä olevassa asetuksessa. Mikäli tiedesihteeristöä säädetään asetuksessa, ministeriön mukaan olisi harkittava kirjattavaksi seuraavia seikkoja: kuka valitsee tiedesihteeristön jäsenet, mistä heidän palkkansa maksetaan ja onko tiedesihteeristön jäsenten työsuhde sidottu ilmastopaneelin toimikauteen. Suomen ilmastopaneeli toi puolestaan esiin, että ilmastopaneelin toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi olisi tärkeää, että kulloinkin valittavan tiedesihteeristön toimikausi ulottuu riittävän pitkälle uuden paneelin toiminnan alkuun.

Muutama lausunnonantaja kiinnitti huomiota siihen, mistä ministeriöistä nimettäisiin ilmastopaneeliin yhdyshenkilöt. Suomen ilmastopaneeli näki, että yhdyshenkilö olisi hyvä nimetä myös opetus- ja kulttuuriministeriöstä, sisäministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä sekä ulkoministeriöstä, sillä niillä on ilmastopaneelin mukaan merkittäviä tehtäviä ilmastotoimien kannalta. Samoin maa- ja metsätalousministeriö totesi, että ilmastopaneelin työ on merkityksellistä kaikille ministeriöille ja eri ministeriöiden mahdollisuus osallistua paneelin työskentelyyn tulee olla tasapuolista. Maa- ja metsätalousministeriö esitti, että kukin ministeriö voisi nimetä yhdyshenkilönsä ilmastopaneeliin. Myös Suomen ympäristökeskus näki hyvänä, että

ministeriöt olisivat laajasti edustettuna ilmastopaneelissa ja että kullekin ministeriölle tulisi antaa mahdollisuus halutessaan nimetä yhdyshenkilö. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos ehdotti, että sosiaali- ja terveysministeriö lisittäisiin listaukseen niistä ministeriöistä, jotka nimeävät paneeliin yhdyshenkilön. Liikenne- ja viestintäministeriö piti puolestaan tärkeänä, että se voi ehdotetun 3 §:n 3 momentin mukaisesti nimetä ilmastopaneeliin oman yhdyshenkilön.

4.4 Jäsenen toimikausi (4 §)

Jäsenten toimikausien kohdalla moni lausunnonantaja kannatti vaihtoehtoa, jossa toimikausien enimmäismäärään jätettäisiin enemmän harkinnanvaraa. Suomen ilmastopaneeli totesi lausunnossaan, että korkeintaan kaksi peräkkäistä toimikautta voisi olla pääasiallinen toimintatapa, mutta ei ehdoton sääntö. Ilmastopaneelin mukaan ensisijaista olisi varmistaa, että tarvittavista teemoista on paneelissa kattava asiantuntijuus edustettuna. Ilmastopaneeli ehdotti seuraavaa muotoilua: ”Suomen ilmastopaneelin jäsenenä toimitaan lähtökohtaisesti korkeintaan kaksi toimikautta peräkkäin. Jäsenenä voi kuitenkin toimia tarvittaessa kolme toimikautta peräkkäin, erityisesti silloin, jos kolmantena toimikautena toimii ilmastopaneelin puheenjohtajana.” Turun ammattikorkeakoulu kannatti samanlaista mallia. Myös Suomen ympäristökeskus näki joustavuuden tärkeänä ja esitti, että toimikausien rajoitus voisi olla ennemmin suositus kuin ehdoton edellytys. Ilmatieteen laitos puolestaan kannatti ehdotusta toimikausien rajoittamisesta, mutta näki tärkeänä, että siitä voidaan tehdä harkinnanvarainen poikkeus, mikäli tieteellisen osaamisen turvaaminen edellyttää sitä.

Maa- ja metsätalousministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö ottivat kantaa puheenjohtajan toimikausiin. Maa- ja metsätalousministeriö kannatti ilmastopaneelin jäsenten toimikauden rajaamista enintään kahteen peräkkäiseen kauteen myös puheenjohtajan osalta. Maa- ja metsätalousministeriö nosti esiin, että asetusluonnoksen kirjaus mahdollistaa puheenjohtajana toimimisen kolme peräkkäistä kautta, eikä pitänyt sitä tarkoituksenmukaisena. Maa- ja metsätalousministeriö ehdotti, että puheenjohtajuus olisi kiertävä, jolloin yksi henkilö voisi toimia puheenjohtajana pääsääntöisesti yhden kauden ja erityistapauksissa enintään kaksi kautta. Työ- ja elinkeinoministeriö nosti puolestaan esiin, että puheenjohtajan merkitys korostuu ilmastopaneelin kaltaisessa toimielimessä. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan tulisi harkita, että puheenjohtajana toimiminen olisi rajattu kahteen kauteen.

4.5 Palkkiot (5 §)

Moni lausunnonantaja nosti esiin, että palkkion suuruudesta tulisi säätää asetuksessa. Oikeusministeriö totesi, että asetuksen antaja ei voi siirtää sille lailla osoitettua asetuksenantovaltaa edelleen, ellei tällaisesta valtuudesta ole lailla nimenomaisesti säädetty. Paitsi palkkion laadusta myös sen suuruudesta tulisi oikeusministeriön mukaan säätää asetuksella. Samoin maa- ja metsätalousministeriö totesi lausunnossaan, että jäsenten palkkio tulisi määrittää asetuksessa. Työ- ja elinkeinoministeriö katsoi, että pykälää voisi selventää sen osalta, päättääkö ympäristöministeriö palkkion suuruuden vai palkkion jakautumisesta puheenjohtajan ja paneelin jäsenien välillä. Myös palkkion määräytymisen ajankohta olisi työ- ja elinkeinoministeriön mukaan hyvä tuoda pykälässä ilmi. Ilmastopaneelin mukaan palkkioiden suuruus olisi hyvä olla julkisesti saatavilla. Turun ammattikorkeakoulu ehdotti, että säännökseen lisittäisiin kirjaus jäsenen organisaatiolle maksettavasta työaikaresurssista jäsenten vuosipalkkioiden ohella.

4.6 Muut huomiot (6 §)

Muissa huomioissa otettiin kantaa erityisesti pyyntökirjeeseen, joka lähetetään jäseniä ehdottaville organisaatioille. Suomen ilmastopaneeli totesi lausunnossaan, että pyyntökirjeessä tulisi tuoda esiin, että valittavilta jäseniltä edellytetään riittävää tieteellistä asiantuntemusta yhdeltä tai useammalta tieteenalalta, joilla tutkitaan ilmastonmuutoksen hillintään ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen läheisesti liittyviä sektoreita ja ilmiöitä. Lisäksi pyyntökirjeessä tulisi ilmastopaneelin mukaan todeta, että organisaatioiden toivotaan esittävän ehdokkaita eri tieteenaloilta, jotta paneelin kaikki osaamistarpeet voidaan kattaa. Lisäksi pyyntökirjeessä olisi syytä korostaa, että panelistien taustaorganisaatioiden tulisi osoittaa ja taata panelistille riittävästi työaikaa paneelin tehtävien hoitamiseen. Näitä edellä mainittuja näkökulmia voisi ilmastopaneelin mukaan harkita tuotavaksi esiin asetuksen perusteluissa. Ilmastopaneeli katsoi lisäksi tarkoituksenmukaiseksi, että ympäristöministeriö pyytää väistyvältä paneelilta arvion tulevasta asiantuntemus- ja tietotarpeista pyyntökirjettä laadittaessa. Turun ammattikorkeakoulun mukaan pyyntökirjeessä olisi syytä korostaa, että panelistien taustaorganisaatioiden tulisi osoittaa ja taata panelistille riittävästi työaikaa paneelin tehtävien hoitamiseen.

Helsingin yliopisto totesi olevan tärkeää, että asetuksen vaikutusta seurataan käytännössä ja tarvittaessa muutetaan asetusta sen mukaan, mitä tarpeita ilmastopaneelin toiminnassa tulevina vuosina havaitaan.

Tulevalle paneelin puheenjohtajalle voitaisiin ilmastopaneelin mukaan antaa mahdollisuus tulla kuulluksi paneelin jäseniä valittaessa, mikäli puheenjohtaja on tiedossa ennen paneelin muiden jäsenten valintaa.

Liite 1: Lausunnonantajat

Amnesty International Suomen osasto
Helsingin yliopisto
Ilmatieteen laitos
Liikenne- ja viestintäministeriö
Luonnonvarakeskus LUKE
Maa- ja metsätalousministeriö
Maanmittauslaitos
Oikeusministeriö
Poliisiammattikorkeakoulu
Suomen ilmastopaneeli
Suomen ympäristökeskus SYKE
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos
Turun ammattikorkeakoulu
Työ- ja elinkeinoministeriö

Liite 2: Lausuntopyynnön jakelu

Aalto yliopisto
Centria ammattikorkeakoulu
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Eduskunnan oikeusasiamies
Geologian tutkimuskeskus GTK
HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu

Helsingin yliopisto
Humanistinen ammattikorkeakoulu
Hämeen ammattikorkeakoulu
Ilmatieteen laitos
Itä-Suomen yliopisto
Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Jyväskylän yliopisto
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Karelia-ammattikorkeakoulu
Lab-ammattikorkeakoulu
Lapin ammattikorkeakoulu
Lapin yliopisto
Laurea-ammattikorkeakoulu
Liikenne- ja viestintäministeriö
Luonnonvarakeskus LUKE
LUT-yliopisto
Maa- ja metsätalousministeriö
Maanmittauslaitos MML
Metropolia Ammattikorkeakoulu
Oikeuskanslerinvirasto
Oikeusministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Oulun Ammattikorkeakoulu
Oulun yliopisto
Poliisiammattikorkeakoulu
Ruokavirasto
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Savonia-ammattikorkeakoulu
Seinäjoen ammattikorkeakoulu
Suomalainen Tiedeakatemia
Suomen akatemia
Suomen ilmastopaneeli
Suomen ympäristökeskus SYKE
Svenska Handelshögskolan
Säteilyturvakeskus STUK
Taideyliopisto
Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampereen yliopisto
Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL
Turun ammattikorkeakoulu
Turun yliopisto
Työ- ja elinkeinoministeriö
Työterveyslaitos TTL
Ulkoministeriö
Ulkopoliittinen instituutti UPI
Vaasan ammattikorkeakoulu
Vaasan yliopisto

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
Valtioneuvoston kanslia
Valtiontalouden tarkastusvirasto VTV
Valtiovarainministeriö
Yrkeshögskolan Arcada
Yrkeshögskolan Novia
Åbo Akademi